

بسمه تعالی

شرح خدمات پیشنهادی طرح توسعه اقتصادی، اشتغالزایی و طرح توسعه پایدار منظومه های روستایی

تلفیق دو طرح روستایی

طبق مصوبه کارگروه آمایش سرزمین، آمار، محیط زیست و توسعه پایدار استان زنجان، در جلسه روز یکشنبه مورخ ۱۴ مرداد ماه ۱۳۹۷ مطالعات طرح های «برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی» موضوع جزء ۱ بند الف ماده ۲۷ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰ - ۱۳۹۶) و «طرح توسعه منظومه روستایی» موضوع بند ح ماده ۱۹۴ قانون برنامه پنجم توسعه و ماده ۲۷ و اسناد تفصیلی قانون برنامه ششم توسعه؛ به صورت مشترک توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان، با عنوان واحد «برنامه توسعه اقتصادی، اشتغالزایی و طرح توسعه پایدار منظومه های روستایی» برای روستاهای استان زنجان در حال انجام است.

برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی در سطح کشور براساس شیوه نامه تدوین برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی، تدوین شده در آبان ماه ۱۳۹۶ از طرف امور برنامه ریزی، آمایش سرزمین و محیط زیست معاونت امور اقتصادی و هماهنگی برنامه و بودجه تهیه می شود. همچنین مطالعات طرح توسعه پایدار منظومه های روستایی نیز براساس شرح خدمات ابلاغ شده از طرف دفتر مرکزی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی صورت می گیرد.

انجام مشترک این دو طرح، از چند جنبه می تواند مثبت و قدمی رو به جلو ارزیابی شود:

- در هر دو مطالعه مکان جغرافیایی هدفگذاری شده، در نهایت نقاط روستایی است. اجرای طرح های توسعه به صورت بخشی علاوه بر امکان ایجاد تناقض در بین طرح ها به هدر رفت منابع منجر می شود. هدف گذاری جغرافیایی مشترک در طرح ها می تواند بهانه ای برای هماهنگی بین بخشی و تمرکز منابع و امکانات هر دو طرح در راستای هدف مشترک ارتقای کیفیت زندگی روستایی ارتقای نقش آن در سیستم فضایی-اقتصادی ناحیه ای - منطقه ای - ملی هدایت شود.
- خروجی طرح های منظومه های روستایی با توجه به در نظر گرفتن ابعاد و جنبه های محیط طبیعی - بوم شناختی، کالبدی- فضایی، فرهنگی- اجتماعی و اقتصادی- سیاسی می تواند با جامع نگری لازم از یک طرف پروژه های مورد نیاز برای طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی را پیشنهاد کند و از طرف دیگر با در نظر گرفتن اثرات طرح ها و پروژه از جنبه های متعدد به پایداری توسعه منجر شود و به عنوان نقش تکمیل کننده طرح اشتغالزایی عمل کند.

- با توجه به تجربه‌های به دست آمده در مطالعات هر دو طرح، امکان سازگاری بین خروجی‌ها امکان‌پذیر بوده و گامی موثر برای ایجاد هماهنگی بین بخشی در مطالعات کشور است و می‌تواند به عنوان الگویی جدید برای مطالعات سایر استان‌ها نیز پیشنهاد شود.

- همچنین طبق جزء ۴ بند الف ماده ۲۷ قانون برنامه ششم «توسعه حداقل پنجاه و چهار خوشه کسب و کار روستایی، بهره‌برداری و ساخت نود و هشت ناحیه صنعتی روستایی و ایجاد یک میلیون و نهصد و چهارده هزار فرصت شغلی در روستاها و مناطق عشایری از طریق احداث و توسعه بنگاههای اقتصادی رقابت‌پذیر و صادرات‌گرا از طریق بخشهای خصوصی و تعاونی» مشخص شده است. بدیهی است که انجام این مهم با مطالعات دقیق و کارشناسی شده و جامع‌نگر امکان‌پذیر است. بر همین اساس تلفیق دو طرح جداگانه برای روستاها، می‌تواند برای رسیدن به هدفی مشترک، می‌تواند قسمت عمده‌ای از الزامات قانون برنامه ششم توسعه را پوشش دهد.

به نظر می‌رسد در تلفیق این مطالعات باید نگرانی‌های مدیران و کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان زنجان را در مورد میزان انطباق محتوای و خروجی طرح با انتظارات قانونی-سازمانی را در نظر گرفت. بر همین اساس مشاور با توجه به تجربه انجام هر دو مطالعه، تلاش کرده است تا تلفیق دو شرح خدمات در رسیدن به یک وفاق پایدار بین دو سازمان اقدام کند.

با توجه به تجربه طولانی‌تر طرح منظومه‌های روستایی و اصلاحات صورت گرفته در شرح خدمات طرح با نظارت اساتید مطرح کشوری، در طی چند سال گذشته، شرح خدمات پیشنهادی دفتر مرکزی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی را به عنوان پایه در نظر گرفته خواهد شد و میزان انطباق آن با محتوای شرح خدمات سازمان مدیریت و برنامه ریزی را مد نظر قرار داده شده و پیشنهادهای را برای غنی‌تر شدن شرح خدمات ارائه خواهد شد.

تعریف طرح

برنامه توسعه اقتصادی، اشتغالزایی و طرح توسعه پایدار منظومه‌های روستایی، طرحی است که به منظور ایجاد اشتغال، توسعه یکپارچه، هماهنگ، فراگیر و پایدار سکونتگاههای روستایی از طریق انتظام فضایی منظومه در قالب شبکه‌های محلی و ناحیه‌ای و با تاکید بر روابط و پیوندهای روستایی-شهری تدوین شده است. افزون بر این، محتوای این طرح بر ترغیب حکمروایی محلی از طریق مشارکت مردمی و تقویت فعالیتها، روابط و مناسبات کارآمد اجتماعی-اقتصادی واحدهای سکونتگاهی منظومه، هم به لحاظ درونی و بین سکونتگاهی و هم از نظر برونی و بین منظومه‌ای تاکید می‌ورزد^۱.

ماهیت طرح

این طرح که با توجه به ابعاد و جنبه‌های محیط طبیعی - بوم‌شناختی، کالبدی-فضایی، فرهنگی-اجتماعی و اقتصادی-سیاسی، به شناخت ظرفیت‌ها و محدودیت‌های توسعه همه مراکز و کانون‌های سکونتی و فعالیتی درون شبکه (در ارتباط با روابط درونی و برونی آنها) می‌پردازد، دارای ماهیتی یکپارچه و فرابخشی است.

^۱ برای تهیه طرح توسعه منظومه روستایی مشارکت جامعه محلی مورد توجه و تاکید است. در این چارچوب، برنامه ریزی در سطح منظومه و نقاط روستایی با تاکید بر مشارکت فعال گروه‌های مختلف ذینفع و با حضور اعضای شورا، دهیار، ریش سفیدان و معتمدین روستاهای منظومه، نماینده نهادهای غیر دولتی، نماینده بنیاد مسکن، نماینده بخش‌داری و عنداللزوم سایر دستگاههای دولتی مرتبط و مشاوران به انجام می‌رسد. ضمناً برای آشنایی بیشتر با اصطلاحات و مفاهیم و نحوه پیشبرد مطالعات به منابع منتشر شده توسط بنیاد مراجعه نمایید.

محدوده مطالعاتی طرح

محدوده برنامه توسعه اقتصادی، اشتغالزایی و طرح توسعه پایدار منظومه های روستایی، قلمرو تقسیمات سیاسی یک بخش است.

اهداف طرح

الف) هدف اصلی طرح، پیشرفت منظومه روستایی مبتنی بر اصول برنامه ریزی فضایی توسعه پایدار است. همچنین براساس جزء ۱ بند الف ماده ۲۷ قانون برنامه پنجساله ششم جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ مجلس شورای اسلامی)، برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال زایی در راستای برنامه ریزی منطقه‌ای، تقویت اقتصاد روستایی و توسعه اقتصاد صادرات محور تعریف گردیده است. براین اساس «توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستاهای هدف برنامه» هدف عمده طرح های اشتغالزایی روستایی است.

ب) اهداف فرعی طرح منظومه به شرح زیر است:

- بهره برداری سازگار و پایدار از منابع طبیعی-اکولوژیک محدود؛
 - تقویت شبکه تعاملات اجتماعی؛
 - تقویت مشارکت ذیمدخلان در فرایند توسعه منظومه؛
 - تقویت اقتصاد محلی در پیوند و همگرایی با توسعه منطقه ای و ملی؛
 - انتظام فضایی شبکه‌ای منظومه هماهنگ با منظومه های مجاور (با نگاه یکپارچه به شهر و روستا)؛
 - تدوین چارچوبهای الزم برای مدیریت کارآمد پیشرفت منظومه روستایی؛
- همچنین اهداف ویژه طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی به شرح زیر است:
- شناخت علمی و تحلیل مزیت‌ها، توانمندی‌ها و تنگناهای اساسی توسعه اقتصادی و اشتغال زایی در روستاهای هدف دهستان یا بخش
 - بسترسازی جهت رفع تنگناها و بهره گیری از توانمندسازی‌های توسعه اقتصادی و اشتغال زایی در روستاهای هدف دهستان یا بخش
 - یکپارچه سازی، هدفمندکردن و تعیین اولویت‌های سرمایه گذاری‌های اقتصادی اشتغال‌زا در روستاهای هدف دهستان یا بخش
 - تقویت ظرفیت‌های موجود و ایجاد ظرفیت‌های جدید تولیدی با تاکید با تکمیل زنجیره ارزش و زنجیره تولید با مشارکت بخش غیردولتی در روستاهای هدف دهستان یا بخش
 - تقویت و نهادینه سازی مشارکت بخش عمومی، خصوصی، تعاونی و مردمی (ساکنین و دینفعان روستاهای هدف) در توسعه اقتصادی و اشتغال زایی در روستاهای هدف دهستان یا بخش

نکات مورد تاکید طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی

۱- دستاوردهای مورد انتظار

- ایجاد اشتغال پایدار و رونق کسب و کار در روستاهای هدف دهستان یا بخش
- کاهش شکاف توسعه اقتصادی و تعادل بخشی روستایی - شهری
- تقویت اقتصاد محلی صادرات محور در پیوند با اقتصاد منطقه‌ای در روستاهای هدف دهستان یا بخش

- افزایش مشارکت اقتصادی روستاهای هدف دهستان یا بخش
- توانمندسازی اقتصادی روستاییان و ظرفیت سازی مشارکت تحصیلکردگان محلی در طرح های توسعه اقتصادی
- تنوع بخشی به اقتصاد و معیشت روستاییان
- سهم بری عادلانه و پایدار از منابع زیستی مطابق با اهداف اقتصاد مقاومتی در زمینه عدالت بین نسلی و درون نسلی
- سهم بری عادلانه عوامل در زنجیره ارزش فعالیت های اقتصادی روستاهای هدف دهستان یا بخش
- افزایش سطح درآمد و ارتقاء سطح بهره وری در روستاهای هدف دهستان یا بخش
- تقویت تمرکززدایی در انجام مطالعات توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی
- تثبیت جمعیت روستایی و ایجاد انگیزه برای بازگشت مهاجران روستایی

۲- دامنه برنامه

برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی از لحاظ موضوعی، مسئله توسعه اقتصادی را با تاکید خاص بر اشتغالزایی و با مشارکت و محوریت حضور روستاییان و ذی نفعان محلی مدنظر قرار داده است. مطابق با جزء ۱ بند الف ماده ۲۷ قانون در هر سال برای هر استان بر مبنای سهم بندی های تعریف شده (از کل ۵۰۰۰ نقطه روستایی مصوب در قانون برای هر سال) تعدادی نقاط روستایی مشخص می گردد و برای این روستاها در قالب مجموعه ای یک یا چند دهستان برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی تهیه می گردد. لذا؛ بعد مکانی تدوین این برنامه از منظر تقسیمات سیاسی کشور، در سطح دهستان یا بخش و از منظر برنامه ریزی منابع زیستی، در سطح حوزه های آبخیز است که تعدادی از روستاهای این قلمرو به عنوان روستاهای هدف برنامه مورد توجه قرار می گیرند.

۳- حد تفصیل برنامه

حد تفصیل برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی دربرگیرنده شناخت و تعیین مسائل محوری توسعه اقتصاد محلی است. این برنامه از رهگذر برشمردن توان ها و تنگناهای توسعه اقتصادی و اشتغال روستایی و ارائه یک چشم انداز کلی از وضعیت اقتصادی مناطق روستایی، استراتژی های توسعه ای را جهت برون رفت از توسعه نیافتگی اقتصادی ارائه می دهد و در نهایت به تعریف و تعیین اقدام و فعالیت های اقتصادی محرک و پیشران توسعه اقتصاد محلی و طرح ها و پروژه های اشتغالزایی روستایی در درون روستاهای هدف و در پهنه دهستان یا بخش می رسد. همینطور زیرساخت های اجتناب ناپذیر مشخصی که برای توسعه اقتصادی و اشتغالزایی ضروری است؛ بطور محدودی در دستور کار قرار می گیرند. به عبارت روشن تر گزارش نهایی این برنامه مشتمل بر سند راهبردی در سطح دهستان یا بخش و برنامه عملیاتی در قالب اقدام توسعه ای (فعالیت ها، طرح ها و پروژه های سرمایه گذاری و الزامات وابسته به آن) در سطح هر یک از روستاهای هدف دهستان یا بخش خواهد بود. البته تبیین و تعریف اقدامات ذکر شده می بایست پایداری بهره برداری از منابع زیستی، از بالادست تا پایین دست حوزه آبخیز را به منظور تحقق اهداف مرتبط با عدالت اجتماعی و دسترسی به منابع حیاتی و زیستی تضمین نماید.

روش انتخاب روستاهای هدف و پروژه‌های اقتصادی-سرمایه گذاری

طبق طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی تعداد سهمیه روستاهای هدف برنامه هر استان از سوی سازمان اعلام می‌شود و سازمان استان دهستان‌های هدف را با در نظر گرفتن شاخص‌هایی نظیر دارا بودن بیشترین روستاهای دارای طرح هادی مصوب و اجرا شده، داشتن روستاهای با هدف گردشگری مصوب، مهاجرپذیری یا مهاجرفرستی بالا، نرخ بیکاری بالا، ظرفیت و مزیت نسبی در تولید و صادرات، مرزی بودن، محدود کردن سهم دهستان‌های واقع در محدوده کلانشهرها و مراکز استان‌ها با توجه به نقش خوابگاهی آنها برای کلانشهرها و مرکز استان انتخاب می‌گردند.

روستاهای هدف با رویکرد پهنه‌ای-زنجیره‌ای، مطابق با حوزه‌های آبخیز آنها در قالب یک و یا چند دهستان و یا بخش اقدام و از انتخاب نقطه‌ای روستاها پرهیز گردد.

طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی برای رسیدن به روستاهای هدف و تعریف پروژه‌های سرمایه گذاری برای تعداد مشخص شده ای از روستاهای تعریف شده از سوی سازمان با محدودیت انتخاب روستاها در طرح منظومه و با توجه به اهداف انتظام فضایی، محدودیتی در تعداد روستاها وجود ندارد و از اینرو کل نقاط روستایی واقع در منظومه، با توجه به اهداف طرح مورد مطالعه قرار می‌گیرند. همچنین براساس رویکردهایی همچون راهبرد شبکه منطقه‌ای داگلاس به نقش و کارکرد هر سکونتگاه و به جریانات و پیوندهای ناشی از ساختار و سازمان فضایی منظومه توجه می‌شود.

در حقیقت طرح‌ها و پروژه‌های اقتصادی پیشنهادی در طرح منظومه در کنار طرح‌ها و پروژه‌های زیرساختی، اجتماعی، زیست محیطی و... حاصل تکمیل و تقویت جریانات و پیوندهای فضایی، تکمیل زنجیره تولید، عرضه و ارزش است. بر همین اساس تعداد روستاهای دارای طرح و پروژه اقتصادی-سرمایه گذاری از محدودیت از پیش تعیین شده تبعیت نمی‌کند بلکه تابع ساختار و سازمان فضایی، جریانات و پیوندها و نقش و کارکردی است که سکونتگاه در منظومه بازی می‌کند.

با در نظر گرفتن خروجی وسیعتر و جامع نگرتر طرح منظومه، این امکان برای طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی فراهم می‌شود تا براساس اولویت‌های پیشنهاد شده از طرف طرح بتواند محدوده عمل وسیعتری را برای انتخاب روستاهای هدف و پروژه‌های دارای اولویت داشته باشد.

تکمیل شرح خدمات

شرح خدمات ارائه شده از طرف بنیاد مسکن انقلاب اسلامی با اصلاحات انجام شده، تقریباً اکثریت قریب به اتفاق مباحث مدنظر طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی را شامل می‌شود. با این وجود و برای تامین خروجی‌های مدنظر طرح توسعه اشتغالزایی، در شرح خدمات و به خصوص در مباحث استخراج ایده‌های کارآفرینی از کارگاه‌های مشارکتی و توضیحات تکمیلی در مورد پروژه‌های پیشنهادی، برخی بندها به شرح خدمات افزوده شده است. بندهای افزوده شده با رنگ آبی مشخص شده است.

بخش نخست

۱- فصل نخست: شناخت و تحلیل ویژگی‌های ساختاری - کارکردی منظومه

- ۱-۱. بیان مساله و ضرورت انجام طرح
- ۱-۲. روش شناسی و تبیین فرایند انجام کار
- ۱-۳. مبنا و چهارچوب نظری
- ۱-۴. موقعیت منظومه
- ۱-۵. شناسایی مسائل کلیدی منظومه از نگاه جامعه محلی
 - ۱-۵-۱- برگزاری جلسات مشارکتی در سطح منظومه
 - ۱-۵-۲- مسائل و راه‌حل‌ها عمده منظومه
 - ۱-۵-۳- ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی مستقل (خصوصی و تعاونی) قابل اجرا توسط ساکنین بومی
- ۱-۶. ویژگی‌های ساختاری و عملکردی نظام محیطی - بومشناختی
 - ۱-۶-۱- ساختار زمین و اشکال ناهمواری
 - ۱-۶-۲- ویژگی‌های آب و هوایی با تاکید بر آسایش اقلیمی
 - ۱-۶-۳- ویژگی‌ها و قابلیت‌های منابع آب سطحی و زیرزمینی
 - ۱-۶-۴- خصوصیات و پراکنش انواع خاکها و قابلیت استفاده از اراضی
 - ۱-۶-۵- خصوصیات و پراکنش پوشش گیاهی و قابلیت استفاده از آنها
 - ۱-۶-۶- عرصه های با ارزش زیست محیطی (حفاظت شده و قابل حفاظت)^۲
 - ۱-۶-۷- سوانح طبیعی (زلزله، سیل، طوفان، خشکسالی و ...)
 - الف) لرزه خیزی (زلزله، رانش، لغزش و ...)
 - ب) جریان و شدت بادها و عوارض آن
 - ج) جریان رواناب سطحی و سیل
 - د) خشکی و خشکسالی
 - ه) شناسایی سکونتگاههای واقع در محدوده سوانح و خطرات طبیعی
 - ۱-۶-۸- مسایل زیست محیطی
 - الف) نحوه دفع فاضالب، هرز آب و هدایت رواناب
 - ب) دفع زباله
 - ج) بهداشت محیط
 - د) نحوه برخورد و حفاظت از منابع طبیعی
 - ۱-۶-۹- پوشش زمین
 - ۱-۶-۱۰- پهنه بندی محیطی - بومشناختی منظومه

جمع‌بندی: تدوین قابلیت‌ها و محدودیت‌های محیطی - بومشناختی منظومه

^۲ عرصه های حفاظت شده بر اساس اسناد سازمان محیط زیست در سطح منظومه تعیین شود.

۷-۱- ویژگیهای نظام کالبدی در سطح سکونتگاهها و منظومه^۳

- ۱-۷-۱- تعداد، وسعت و پراکنش مکانی سکونتگاهها (اعم از شهری و روستایی)
- ۱-۷-۲- شبکه ارتباطی درون منظومه ای (بین سکونتگاههای منظومه) و برون منظومه ای
- ۱-۷-۳- کمیت و کیفیت کاربریهای مختلف در سطح منظومه (شامل: کاربری سکونتی، کشاورزی، صنعتی، خدماتی، شبکه راهها و سایر کاربریها)
- ۱-۷-۴- پراکنش و کیفیت خدمات در وضع موجود
- ۱-۷-۴-۱- زیرساختها (آب، برق، گاز، راه و ...)
- ۱-۷-۴-۲- خدمات عمومی (شامل: خدمات آموزشی، بهداشتی - درمانی، ارتباطی و حمل و نقل، رفاهی - فراغتی و...)

۱-۷-۵- پهنه بندی کالبدی منظومه

جمعبندی: تدوین قابلیتها و محدودیتهای کالبدی منظومه

۸-۱- ساختار و عملکرد اجتماعی - فرهنگی در سطح سکونتگاهها و منظومه

- ۱-۸-۱- ساختار و ترکیب جمعیت
 - ۱-۸-۱-۱- ساختار سنی و جنسی
 - ۱-۸-۱-۲- رشد جمعیت (نرخ رشد، میزان باروری، مرگ و میر و مانند آن)
 - ۱-۸-۱-۳- تحرک جمعیت و مهاجرت
 - ۱-۸-۲- ساختارهای آموزشی
 - ۱-۸-۲-۱- امکانات آموزش تحصیلی، مذهبی و حرفه ای
 - ۱-۸-۲-۲- سطح آموزش و سواد (با تاکید بر ساخت های سنی و جنسی)
 - ۱-۸-۳- مهارتهای فردی و گروهی
 - ۱-۸-۴- طایفه بندی سطح سکونتگاههای منظومه
 - ۱-۸-۵- روابط و مناسبات فردی و گروهی
 - ۱-۸-۵-۱- مشارکت و همیاری
 - ۱-۸-۵-۲- اعتماد جمعی
 - ۱-۸-۵-۳- انسجام اجتماعی در سطح روستاها
 - ۱-۸-۶- ارزشها، باورها و هنجارهای اجتماعی - فرهنگی (دینی - مذهبی و ...)
 - ۱-۸-۷- پهنه بندی اجتماعی - فرهنگی (با تاکید بر همگرایی و واگرایی)
- جمعبندی: قابلیتها و محدودیتهای ساختار اجتماعی - فرهنگی
- ## ۹-۱- ساختار و عملکرد اقتصادی در سطح سکونتگاهها و منظومه^۴
- ۱-۹-۱- منابع اقتصادی منظومه و روستاهای آن
 - ۱-۹-۱-۱- منابع طبیعی تولید (آب، خاک و ...)

^۳ از دو دیدگاه سازمانی (در سطح منظومه) و اجتماع محلی (در سطح سکونتگاه) مورد بررسی قرار گیرد.

^۴ در مطالعات اقتصادی مشاور بایستی با توجه به ارایه پیشنهاد در خصوص کسب و کارهای خرد، نسبت به مطالعه اقتصاد خانوار هم اقدام نماید.

شرح خدمات پیشنهادی طرح توسعه اقتصادی، اشتغالزایی و طرح توسعه پایدار منظومه های روستایی / شهریورماه ۱۳۹۷

- ۱-۹-۱-۲- کیفیت و کمیت منابع انسانی (سطح اشتغال، نیروی کار، منابع دانشی رسمی و ضمنی، مهارت‌ها و...)
- ۱-۹-۱-۳- منابع انرژی و سوخت
- ۱-۹-۲- مالکیت عوامل تولید
- ۱-۹-۳- ساختار تولید و تاسیسات تولیدی
- ۱-۹-۴- ساختارهای اقتصادی
- ۱-۹-۴-۱- فعالیتهای تولید کشاورزی (شامل زراعت، باغداری، دامپروری و ...)
- ۱-۹-۴-۲- فعالیتهای تولید صنعتی (شامل صنایع کارگاهی، صنایع دستی، صنایع کارخانه ای و ...)
- ۱-۹-۴-۳- دامنه و شکل فعالیتهای خدماتی (شامل حمل و نقل، بازرگانی، گردشگری و ...)
- ۱-۹-۵- بازار و بازاریابی تولیدات
- ۱-۹-۵-۱- فنون بازاریابی و دسترسی به بازار
- ۱-۹-۵-۲- سازوکارهای حاکم بر بازار
- ۱-۹-۶- سرمایه‌گذاری و تسهیالت مالی
- ۱-۹-۶-۱- منابع تامین سرمایه (رسمی و غیررسمی)
- ۱-۹-۶-۲- حجم و دامنه سرمایه گذاری (با تاکید بر قابلیت‌ها و موانع)
- ۱-۹-۶-۳- ظرفیتهای و مسایل دسترسی به منابع مالی و تامین سرمایه
- ۱-۹-۷- توان و ظرفیت های کارآفرینی
- ۱-۹-۸- زنجیره عرضه و ارزش فعالیتهای اقتصادی
- ۱-۹-۹- وضعیت رقابت پذیری منظومه
- ۱-۹-۱۰- پهنه بندی اقتصادی
- جمع‌بندی: قابلیت‌ها و محدودیتهای فعالیتهای اقتصادی
- ۱-۱۰- ویژگی ساختارها و عملکردهای سیاسی - مدیریتی در سطح سکونتگاهها و منظومه
- ۱-۱۰-۱- نهادهای رسمی مدیریت محلی (شورای اسالمی، دهیاری، تعاونیها و ...)
- ۱-۱۰-۲- نهادهای غیر رسمی مدیریت محلی (صندوقهای قرضالحسنه، نهادهای محلی همیاری)
- ۱-۱۰-۳- افراد موثر در مدیریت محلی
- ۱-۱۰-۴- شبکه روابط مدیریتی سازمان ها دولتی، نهادهای رسمی و غیر رسمی در سطح منظومه
- ۱-۱۰-۵- همگرایی و واگرایی سیاست های فرابخشی و بخشی توسعه در منظومه
- جمع‌بندی: قابلیت‌ها و محدودیتهای مدیریتی
- ۱-۱۱- ساختار و عملکرد نظام فضایی شبکه سکونتگاهی منظومه
- ۱-۱۱-۱- اجزای تشکیل دهنده شبکه سکونتگاهی
- ۱-۱۱-۲- ساختار فضایی منظومه
- ۱-۱۱-۳- جریانهای فضایی منظومه
- ۱-۱۱-۳-۱- جریان افراد
- ۱-۱۱-۳-۲- جریان محصول (تولید)

۳-۳-۱۱-۱- جریان کالاها و خدمات

۴-۳-۱۱-۱- جریان سرمایه

۵-۳-۱۱-۱- جریان اطلاعات و نوآوری

۴-۱۱-۱- پیوندهای فضایی

۵-۱۱-۱- کارکرد و سازمان فضایی منظومه

۱-۵-۱۱-۱- سلسله مراتب کارکردی شبکه سکونتگاهی

۲-۵-۱۱-۱- فعالیت ها و روابط درون منظومه ای

۳-۵-۱۱-۱- فعالیت ها و روابط برون منظومه ای (در سطح منظومه های همجوار و ناحیه)

۴-۵-۱۱-۱- سازمان فضایی وضع موجود منظومه

جمع‌بندی: قابلیت‌ها و محدودیت‌های ساختار و سازمان فضایی منظومه (با تاکید بر سامان‌پذیری منظومه)

بخش دوم

۲-۱- جایگاه منظومه در برنامه ها و طرحهای فرادست

۲-۱-۱- طرحهای آمایش و توسعه استان

۲-۱-۲- طرحهای توسعه و عمران (جامع) ناحیه ای

۲-۱-۳- سایر طرحها

جمعبندی: شناسایی ظرفیتهای قانونی، سیاستی و برنامه ای منظومه

۲-۲- تحلیل قابلیتها و محدودیتها و شناسایی عوامل و نیروهای ساختاری- کارکردی مؤثر بر

توسعه پایدار منظومه

۲-۲-۱- محیطی اکولوژیک

۲-۲-۲- اجتماعی-فرهنگی

۲-۲-۳- اقتصادی

۲-۲-۴- کالبدی

۲-۲-۵- ساختار و سازمان فضایی

۲-۲-۶- مدیریتی

جمعبندی: تحلیل اثرگذاری و اثرپذیری و تعیین عوامل و نیروهای کلیدی منظومه

۲-۳- برنامه ریزی فضایی توسعه پایدار منظومه

۲-۳-۱- تبیین اصول نظری، فرایند و چارچوب عملی برنامه ریزی توسعه هماهنگ و پایدار منظومه

۲-۳-۲- تدوین اهداف عملی برنامه ریزی توسعه هماهنگ و پایدار منظومه

۲-۳-۳- راهبردها و سیاستهای اجرایی برنامه ریزی توسعه منظومه (فرابخشی و بخشی)

۲-۴- طراحی و دستاوردهای برنامه توسعه هماهنگ و پایدار منظومه (برنامه پیشنهادی)

۲-۴-۱- سازمان فضایی منظومه (چشم انداز آتی)

۲-۴-۱-۱- تعیین نقش و عملکرد سکونتگاههای منظومه

۲-۴-۱-۲- تعیین الگوی پراکنش فضایی جمعیت

۲-۴-۱-۳- تعیین الگوی پراکنش فضایی فعالیتهای اقتصادی

۲-۴-۱-۴- تعیین الگوی پراکنش فضایی خدمات

۲-۴-۱-۵- طراحی شبکه ارتباطی

۲-۴-۱-۶- کاربری اراضی پیشنهادی

۲-۴-۱-۷- سازمان فضایی پیشنهادی منظومه

۲-۴-۲- طرحها و پروژه های پیشنهادی

۲-۴-۲-۱- طرحها و پروژه های محیطی -بوم شناختی

۲-۴-۲-۲- طرحها و پروژههای کالبدی

۲-۴-۲-۳- طرحها و پروژههای اجتماعی-فرهنگی

۲-۴-۲-۴- طرحها و پروژه های اقتصادی^۵

الف) طرحها و پروژه های کشاورزی (زراعی، باغی، دامی، نوغانداری، زنبورداری، صیادی، پرورش ماکیان و...)

ب) طرحها و پروژه های صنعتی (با تاکید بر صنایع تبدیلی)

ج) طرحها و پروژه های خدماتی

۲-۴-۳- ارزیابی و انتخاب طرحهای اثربخش خرد (کسب و کارهای خرد) و متوسط

۲-۴-۳-۱- رایحه طرح ها و پروژه های اثربخش

۲-۴-۳-۲- الزامات موثر بر انتخاب پروژه های اثربخش

الف) الزامات زیست محیطی

ب) الزامات اجتماعی - فرهنگی

ج) الزامات اقتصادی

د) الزامات کالبدی-فضایی

ه) الزامات مدیریتی - نهادی (بررسی ارتباط و سازگاری با طرحهای فرادست)

۲-۴-۳-۳- ارزیابی و انتخاب طرحها و پروژه ها اثربخش دارای اولویت

۲-۴-۳-۴- تعیین زنجیره عرضه و ارزش طرحها و پروژه ها منتخب اقتصادی

۲-۴-۳-۵- ارزیابی و انتخاب کسب و کارهای خرد

۲-۴-۳-۶- ارزیابی همسویی اقدامات اجرایی با اهداف، راهبردها و سیاستهای و سازمان فضایی پیشنهادی

طرح

۲-۴-۴- رایحه بسته های اجرایی و ارزیابی دستاوردها و پیامدهای طرحها و پروژهها

۲-۴-۴-۱- اولویتهای اجرایی طرحها و پروژه ها

الف) تهیه بسته های اجرایی^۶ طرحها و پروژههای اثربخش متوسط

ب) تهیه بسته های اجرایی طرحها و پروژههای اثربخش خرد (کسب و کارهای کوچک)

ج) تعیین و تعریف سهم تعهدات مالی بخش خصوصی، مردمی و دولتی در اجرای طرحها و پروژهها

د) تعیین میزان تسهیلات مورد نیاز برای تحقق اشتغال هدف برنامه

ه) تهیه جدول و شبکه فعالیت های سالانه و تخصیص تسهیلات یا اعتبارات، میزان اشتغال ایجاد شده به

تفکیک هر پروژه

۲-۴-۴-۲- توزیع فضایی نوع و حجم اعتبارات طرحها و پروژهها

۲-۴-۴-۳- دستاوردها و پیامدهای اجرای طرحها و پروژهها (در ابعاد مختلف محیطی - اکولوژیک، اجتماعی

-فرهنگی، اقتصادی، کالبدی، روابط و پیوندهای بین سکونتگاهی)

۲-۴-۴-۵- نحوه اجرا و مدیریت طرح (با تاکید بر بسته های اجرایی و کسب و کارهای متوسط در سطح منظومه و روستا)

^۵ در این بند مشاور علاوه بر تعیین پروژه های خرد که ممکن است در ذیل پروژه های متوسط تعریف شوند و در سطح روستا توسط سرمایه گذار درون یا بیرون روستا (با توجه به الزامات موثر) راه اندازی شوند، بایستی به معرفی برخی از پروژه های خرد (کسب و کارهای خرد) که در سطح خانوار امکان شکل گیری و راه اندازی را دارند، هم بپردازد.

^۶ با توجه به زنجیره عرضه و ارزش، ضروری است مکان استقرار اجزای زنجیره مبتنی بر سازمان فضایی پیشنهادی تعیین شود.

^۷ در بسته اجرایی تعیین نوع طرح و پروژه، حجم و منابع اعتباری، زمان، دستگاه متولی و دستگاههای همکار، مکان اجرا الزامی است.

- ۱-۵-۴-۲- تعیین نحوه اجرای طرح (سازوکار اجرای طرح با تاکید بر اجرای مشارکتی)
الف) شناسایی کنشگران رسمی، مردم نهاد، خصوصی و ...
ب) نهادسازی مبتنی بر کنشگران موثر در سطح منظومه و روستاها (ترجیحا مبتنی بر ساختارهای حقوقی موجود)
ج) تعیین ارکان نهادها
- ۲-۵-۴-۲- مأموریتها و اقدامات مشارکتی در اجرای طرحها و پروژه ها (مبتنی بر ارکان نهادها)
۳-۵-۴-۲- تعیین شبکه روابط درونی و بیرونی نهاد با سازمانها و ...
۴-۵-۴-۲- نحوه توانمندسازی نهادها
۵-۵-۴-۲- ارائه مدل سازمانی نهادها (مبتنی بر بندهای قبلی)
۶-۴-۲- نظام ارزیابی و پایش (نظارت و بازنگری)
۱-۶-۴-۲- تعیین معیارها و شاخص های پایش اهداف، راهبردها و سیاست های طرح توسعه منظومه
۲-۶-۴-۲- طراحی فرم های ارزیابی و پایش (فرابخشی و بخشی)
۳-۶-۴-۲- طراحی و تدوین چارچوب گزارش ارزیابی و پایش (فرابخشی و بخشی)
۴-۶-۴-۲- تعیین سازوکار نقش پذیری کنشگران محلی (خبرگان روستایی، نهاد های غیردولتی، و ...)
۵-۶-۴-۲- تعیین کنشگران اصلی دریافت کننده گزارش بر اساس نظام همکاری و هماهنگی اقدام و اقدامات پشتیبان
۶-۶-۴-۲- طراحی مدل ارزیابی و پایش (مبتنی بر بندهای قبلی)

بخش سوم - اسناد طرح

۳-۱- معیارها و ضوابط پیشنهادی طرح

- ۳-۱-۱- معیارها و ضوابط محیط زیست
- ۳-۱-۲- تنظیم و تدوین ضوابط و مقررات استفاده از اراضی در کاربری های مختلف (در سطح منظومه)
- ۳-۱-۳- معیارها و ضوابط الگوی گسترش و رشد کالبدی روستا
- ۳-۱-۴- معیارها و ضوابط شبکه راهها
- ۳-۱-۵- معیارها و ضوابط حرایم (رودخانه، خطوط انتقال نیرو، عناصر با ارزش میراث فرهنگی و ...)
- ۳-۱-۶- معیارها و ضوابط پدافند غیرعامل
- ۳-۱-۷- سایر معیارها و ضوابط

۳-۲- نقشه های طرح

کلیه نقشه های طرح در مقیاس ۱:۲۵,۰۰۰ تهیه شود و در صورت فقدان نقشه های پایه به مقیاس های فوق و یا دسترسی به نقشه های با مقیاس دقیق تر، با توافق کارفرما از مقیاس های دیگر استفاده خواهد شد.

۳-۲-۱- نقشه های رسمی

- نقشه شماره ۱ - کاربری اراضی در سطح منظومه در وضع موجود
- نقشه شماره ۲- ساختار فضایی منظومه در وضع موجود
- نقشه شماره ۳- سازمان فضایی منظومه در وضع موجود
- نقشه شماره ۴- کاربری اراضی پیشنهادی منظومه
- نقشه شماره ۵- سازمان فضایی پیشنهادی منظومه
- نقشه شماره ۶- الگوی پیشنهادی پراکنش فضایی جمعیت
- نقشه شماره ۷- الگوی پیشنهادی پراکنش فضایی فعالیتهای اقتصادی
- نقشه شماره ۸- الگوی پیشنهادی پراکنش فضایی خدمات
- نقشه شماره ۹- شبکه زیربنایی و ارتباطی با توجه به کانونهای زیست و فعالیت
- نقشه شماره ۱۰ - پراکنش فضایی طرح ها و پروژه های پیشنهادی

۳-۲-۲- نقشه های پشتیبان

نقشه شماره ۱ - موقعیت اداری-سیاسی و نسبی سکونتگاههای منظومه (بر حسب آخرین تقسیمات سیاسی کشور)

- نقشه شماره ۲- جایگاه شبکه سکونتگاهی منظومه در سطح بندی پیشنهادی طرح فرادست
- نقشه شماره ۳- پراکنش فضایی طرحها و پروژه های توسعه ای و عمرانی (بر حسب نوع و حجم اعتبارات) در وضع موجود
- نقشه شماره ۴- ساختار شبکه ارتباطی منظومه در وضع موجود
- نقشه شماره ۵- پراکنش سکونتگاهها در سطح منظومه بر حسب جمعیت
- نقشه شماره ۶- طبقه بندی ارتفاعی

- نقشه شماره ۷- طبقه بندی شیب *
- نقشه شماره ۸- طبقه بندی جهت شیب
- نقشه شماره ۹- زمین ساخت و لرزه خیزی
- نقشه شماره ۱۰ - شبکه هیدروگرافیک
- نقشه شماره ۱۱ - تیپ بندی خاک
- نقشه شماره ۱۲ - قابلیت خاک (قابلیت کاربری اراضی)
- نقشه شماره ۱۳ - پوشش اراضی و عرصه های با ارزش زیست محیطی
- نقشه شماره ۱۴ - موقعیت سکونتگاه های در معرض خطر سوانح طبیعی (با تعیین نوع مخاطره) و پهنه بندی منظومه به لحاظ مخاطرات
- نقشه شماره ۱۵ - پهنه بندی محیطی- اکولوژیک منظومه
- نقشه شماره ۱۶ - پهنه بندی اجتماعی- فرهنگی در سطح منظومه (با تاکید بر همگرایی و واگرایی)
- نقشه شماره ۱۷ - پراکنش خدمات و امکانات در وضع موجود
- نقشه شماره ۱۸ - پهنه بندی فعالیتهای اصلی (اقتصادی) در سطح سکونتگاهها و منظومه
- نقشه شماره ۱۹ - جریان سرمایه
- نقشه شماره ۲۰- جریان محصول (تولید)
- نقشه شماره ۲۱- جریان کالاها و خدمات
- نقشه شماره ۲۲- جریان افراد (مردم)
- نقشه شماره ۲۳- جریان اطلاعات و نوآوری
- نقشه شماره ۲۴- پیوندهای فضایی